

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِهِ نَسْتَعِينُ إِلَيْهِ خَيْرٌ نَاصِرٌ وَمَعِينٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ أَبَدَ الْأَبَدِينَ

قال الله العلي العظيم في كتابه العلي الحكيم: وَكَثِيرِ الْمُؤْمِنِينَ يَا لَئِمَّ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا

مبانی دینی و احکام نجومی اوقات استجابت دعاء (۵)

کتاب الخشب در تعالیم دینی

در کلام خازنان وحی علیه السلام و کلمات فقهایی دین و کتب اسلامی

طرح و برنامه ریزی پژوهشی و مدیریت و اشراف علمی:

دائر المعارف الإلهیة

تهیه و تدوین مبانی دینی تقویم: پژوهشگر علوم کلام خازنان وحی بنیاد حیات اعلی

تهیه مبانی نجومی و استخراج تقویم: پژوهشگر علوم نجوم و تجزیم بنیاد حیات اعلی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَبِهِ نَسْتَعِينُ إِلَهَ خَيْرِ نَاصِرٍ وَمَعِينِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَلَعَنَهُ اللَّهُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ أَبَدَ الْأَبَدِينَ

قال العلي الحكيم وصي النبي الكريم: من اقتبس علما من علوم النجوم من حملة القرآن إزداد به إيمانا ويقينا

افق مبناي مرسولات نجومی: ساعت جهانی KMT مکه مکرمه كعبه مشرفه

هفته نامه

راه آسمان

آموزش و تبیین مباحث تقویم و نجوم و تحجیم اسلامی

طرح و برنامه ریزی پژوهشی و مدیریت و اشرف علمی: د. اسرار المعارف الإلهیة

ارائه و نشر: پژوهشگر علوم نجوم و تقویم و تحجیم بنیاد حیات اعلی

هفته نامه راه آسمان شماره: ۳۷۰

۸ جمادی الاولی ۱۴۳۵ = ۱۹ اسفند ۱۳۹۲ = ۱۰ مارس ۲۰۱۴

مبانی علمی هنگام کف الخضیب در تعالیم مکتب وحی

ﷻ در بخش‌های قبل بیان شد که اوقات خاص استجاب دعاء سه نوع بوده و به سه نحو قابل دسترسی است، قسم اول و دوم را تشریح نمودیم اکنون به قسم سوم می‌پردازیم، که مربوط به اوقاتی است که از وضعیت‌ها و احوال ستاره حاجت یاب (کف الخضیب) در صورت فلکی دعاء (ذات الکرسی - الناقه - کف ثریا) برآید و برحسب افق هر محل متفاوت می‌باشد.

ﷻ البته نام‌های ستارگان و مرزبندی صور فلکی در میان اقوام مختلف متفاوت بوده و همیشه یکی نبوده است، مانند نام این ستاره (کف الخضیب) که این نام آن یکی از نام‌هایی است که برحسب نگرش عوامانه بر صور و نجوم فلکی گذارده شده؛ و نظر به شیوع عرفی آن در السنه ناس؛ به کلمات علماء و اهل نجوم هم راه پیدا کرده، و به همین نام بیشتر آمده است، اما با توجه به تعالیم مکتب وحی و خواص مرتبط با وضعیت فلکی آن؛ نام متناسب این ستاره "ستاره حاجت یاب" بوده، و بنا به توضیح مصوری که بعداً شرحش می‌آید؛ نام صورت فلکی آن "صورت فلکی دعاء" می‌باشد.

ﷻ آنچه درباره تشخیص هنگام استجاب دعاء از وضعیت فلکی این ستاره می‌توان بدست آورد یکی: وقت خاص و ویژه لحظه رسیدن ستاره حاجت یاب (کف الخضیب) در صورت فلکی دعاء (ذات الکرسی) به وسط السماء در هر نقطه و محلی که شخص داعی قرار دارد. و دیگری: سایر اوقات مربوط به اتصالات و احوال فلکی این ستاره است که کاربردهای خاصی در انواع دعاء و

طلب حوائج الی الله بلکه تشخیص اوقات مانع و نقض دعاء را دارد.

له ما مجموعه این اسرار را تحقیق کرده، و دلائل فلکی آنرا تبیین نموده، و اوقات آن را استخراج؛ و برای اولین بار در رساله اوقات مستجاب و تقویمهای آن: سالنامه هنگام شناسی دعای مستجاب و تقویم ستاره حاجت یاب منتشر می کنیم؛ تا اینکه هم معارف و مبانی آن برای آشنایی عموم اهل ایمان قابل دسترس و مفید بوده، و هم برای خواص ایشان که اصحاب علوم معنوی و ماورائی (خالص الهی) هستند، اطلاع از آن اوقات را آسان نموده، و برای ملتزمین و دانشجویان معارف الهی؛ دسترسی به تفصیلات جداول و تقاویم استخراجی آن را فراهم کرده باشیم. به إذن الله تعالی.

❖ ابتدا به نقل و بررسی جستارهایی از کلمات فقهاء و علمای اهل حق که در بیان مبانی و ریشه های این موضوع از کلام خازنان وحی عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بوده می پردازیم:

❖ در بخش اول کتاب؛ از اهتمام علمای مذهب اهل بیت بر موضوع دلائل فلکی استجابت دعا و ذکر آن در تالیفات حدیث و دعا و فقه و آداب؛ شواهد کلمات و اقوال بسیاری را نقل کردیم، که در بیشتر آنها به "ارتباط وقت استجابت دعا با وضعیت ستاره کف الخضیب" نیز توجه شده است، در اینجا از تکرار تفصیل معرفی این بزرگان؛ و نقل شواهد کلمات ایشان در این خصوص؛ پرهیز نموده، و همه اساتید و پژوهشگران و دانشجویان را به مطالعه بخش اول (دلائل فلکی استجابت دعا) ارجاع می دهیم، و در اینجا تنها به ذکر نام ایشان اکتفا می کنیم: علامه سید عبد الله جزائری، علامه شمس الدین آمی، علامه بحرانی، ابوالفتح یحیی بن محمد بن ابی الشکر القرطبی الاندلسی؛ معروف به "الحکیم المغربي" دستیار خواجه نصیر الدین طوسی در رصدخانه مراغه، علامه ابوالحسن علی بن زید بیهقی (ابن فندق)، علامه کاشفی، علامه جنابذی و علامه شیخ بهائی؛ و نیز هزاران عالم و فاضلی که طی قرنهای کتابهای این دو را آموخته و تدریس نموده اند.

❖ کتاب جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام (دوره کامل فقه استدلالی ۴؛ مجلد) محور درسهای عالی فقه اجتهادی مراجع دینی؛ و منبع تحقیقات عمیق فقهی فقهاء شیعه بوده و می باشد. این کتاب اثر فقیه نابغه شیعه آیت الله بزرگ شیخ محمد حسن نجفی رحمته الله علیه است، ایشان در جلد ۷ ص ۲۰۳ در بیان افضل اوقات دعا "هنگام رسیدن کف الخضیب به وسط السماء" را ذکر کرده، و مستند آن را ورود نص از معصوم عَلَيْهِمُ السَّلَامُ یعنی کلام خازنان وحی عَلَيْهِمُ السَّلَامُ بیان نموده است:

و الأفضل من الدعاء ما صادف أفضل الأزمنة و الأحوال كحال الصوم و الصلاة و التعقيب و القراءة و السجود و ما بين الاذانين و ما بين نزول الامام من المنبر يوم الجمعة الى ان تقام الصلاة و عند الرقة و الدمعة و الغربية، و الاضطراب و هبوب الرياح و التقاء الصفيين و اول قطرة من دم شهيد، ووصول كف الخضيب إلى وسط السماء، كل ذلك للنص. (ترجمه خلاصه) و افضل دعاها آنچه مصادف شود با افضل احوال و و زمانهاست مانند.... و رسيدن كف الخضيب به ميانه آسمان، و همه اينها مستند به ورود نص (كلام معصوم عليه السلام) در اين باره است.

❖ همچنين صاحب جواهر الكلام در باب وقت نوافل يومية؛ در بيان وقت افضل صلاة الليل؛ با نقل كلام علامه فاضل هندي رحمته الله؛ آنرا بر وقت كف الخضيب تطبيق نموده است، و از مجموعه احاديثي كه وقت نماز شب را با وقت استجاب دعا مقرون نموده؛ و احاديثي كه اشاره به وجود وقت خاصي در نيمه دوم شب براي استجاب دعا دارد؛ و نيز حديث استجاب دعا در وقت رسيدن كف الخضيب به وسط السماء؛ مجموعاً استظهار نموده است كه: بهترين وقت نماز شب همين وقت است: **يصل فيها كف الخضيب الي سمت الراس من السماء (ترجمه) و قتي كه كف الخضيب به سمت الرأس از آسمان برسد.**

كه البته ما اين استظهار ايشان مبني بر ارتباط دادن وقت نماز شب به ساعت كف الخضيب را كلام تمام نمي دانيم، چه اينكه در علم نجوم بديهي است كه نه تنها ساعت كف الخضيب هميشه در نيمه دوم شب و قبل فجر واقع نشده؛ بلكه گاهي در اول شب يا حتي روز واقع مي شود، اما با اين حال؛ همين كه ايشان چنين استظهاري نموده؛ مبتني بر اين است كه: ارتباط استجاب دعا با وقت كف الخضيب از نظر مستند (كلام خازنان وحي عليه السلام) آنقدر محكم بوده

است که ایشان وقت فضیلت نماز شب و احادیث شریفه وقت استجابت دعاء را بر وقت کف الخضیب حمل و تطبیق نموده است.

❖ در کلام علامه فاضل هندی (اصفهانی) از کتاب عمیق "کشف اللثام و الإبهام عن قواعد الأحكام" جلد ۱ صفحه ۱۶۱ (ط.ق)، ضمن نقل حدیث وقت استجابت دعاء؛ و تطبیق آن بر وقت کف الخضیب؛ چنین آمده است: وسأل عبده النيسابوري الصادق عليه السلام: أن الناس يروون عن النبي صلى الله عليه وآله أن في الليل ساعة لا يدعوا فيها عبد مؤمن بدعوة الا استجيب له؟ قال: نعم، قال: متى هي؟ قال: ما بين نصف الليل إلى الثلث الباقي في كل ليلة. (ترجمه) نیشابوری از حضرت امام صادق عليه السلام می پرسد: مردم از حضرت پیامبر صلى الله عليه وآله روایت می کنند که: در شب ساعتی است که در آن مؤمن دعایی نمی کند الا اینکه مستجاب می شود، (آیا صحیح است)؟ حضرت امام عليه السلام فرمود: آری، راوی پرسید: این ساعت چه وقتی از شب است؟ حضرت امام عليه السلام فرمود: میان نیمه شب تا ثلث آخر در هر شب.

(کلام فاضل هندی): ولعل الساعة ساعة وصول كف الخضيب سمت الرأس وكان في ليلة السؤال وما بعدها إلى آخر ليالي حيوة السائل وصوله سمت الرأس بين النصف الأول والثلث الباقي فلا يخالف ما مر من الاخبار. (ترجمه) و چه بسا این ساعت استجابت (میان نیمه و ثلث آخر) همان رسیدن کف الخضیب به سمت الراس بوده، و در شب سؤال راوی و شبهای بعد از آن تا آخر حیات سائل وقت کف الخضیب بین نصف و ثلث آخر بوده است پس مخالفی با آنچه از احادیث (استجابت دعاء در کف الخضیب و ساعت استجابت در شب) گذشت ندارد.

توضیح: البته فاضل هندي و صاحب جواهر برای رفع اشکال تغییر وقت کف الخضیب وجهي بیان کرده اند: شاید آن زمان که آن شخص از امام علیه السلام درباره وقت استجابت دعاء سؤال کرده؛ آن زمان و بقیه عمر او وقت رسیدن کف الخضیب به وسط آسمان مابین نیمه شب تا ثلث آخر شب بوده است. و خود بیان این وجه نشان می دهد که چقدر این دو عالم جلیل به مستند بودن وقت کف الخضیب عقیده داشته اند که این وقت دیگر استجابت دعاء را بر همین وقت کف الخضیب تطبیق نموده اند.

ک البته توجیه مذکور در کلام این دو فاضل بعید می باشد، چه اینکه:

اولاً: باید جداگانه بدانیم که چنین تقارن زمانی وجود داشته است. ثانیاً: بدانیم که عمر راوی آنقدر کوتاه بوده که چنین تطابقی امکان داشته باشد. ثالثاً: بشرطی که کلام معصوم علیه السلام صریح باشد در بیان وقت استجابت دعاء برای شخص راوی فقط.

ولی با اندک تأملی واضح است که: ۱- هر سه مقدمه منتفی است، و کلام حضرت امام صادق علیه السلام هم بطور کلی (و برای همگان نه شخص خاص) وقت استجابت دعا را بیان می فرماید، ۲- و اصلاً نیازی به فرض چنین وجه بعیدی نیست؛ چه اینکه اوقات استجابت دعاء بسیار است؛ و لازم نیست آنها را با هم یکی نمود. و حضرت امام علیه السلام این وقت استجابت را به صراحت معین نموده اند (بین نیمه شب تا ثلث آخر شب)، ۳- و اگر در تعالیم مکتب وحی موقعی از مواقع استجابت دعاء (در شب) را برای شخصی به مناسبتی معرفی نمودند؛ نفی وجود وقت دیگری برای استجابت دعاء نمی باشد، ۴- خصوصاً که وقت مذکور همیشه در شب واقع بوده و تشخیصش برای عموم آسان است، برخلاف وقت

كف الخضيب که محدود به شب نبوده و تشخیصش در غیر شب برای عموم میسر نیست. ۵- و به نظر می رسد تصور ناصواب (همواره شبانه بودن وقت كف الخضيب) سبب شده است که ایشان را به این تطبیق غیر صحیح مبتلا سازد، و ما در فصلهای آتی (تبیین نجومی وقت كف الخضيب) این موضوع را مفصلاً تشریح می نمائیم.

و اگرچه در توضیح فوق؛ تطبیق فاضلان را غیر تمام دانستیم، ولی از همین تطبیق ایشان چنین بر می آید که: ارتباط استجابت دعاء با وقت كف الخضيب از نظر مستند (کلام خازنان وحی عليه السلام) در نظر علامه فاضل هندی و صاحب جواهر الکلام رحمته الله آنقدر محکم بوده است که هر دوی ایشان احادیث وقت استجابت دعاء در شب را بر آن حمل و تطبیق نموده اند.

شایان ذکر است که فقهای پس از ایشان (فاضل هندی و صاحب جواهر) همین مبحث را در کتابهای فقهی خویش نقل یا ملتزم شده اند. و کلمات آن بزرگان نیز خود شواهد مستقلاً بر تعدد قائلین به وقت كف الخضيب است، ولی ما بجهت اختصار و پرهیز از تکرار؛ تفصیلات آن کلمات را نمی آوریم.

❖ علامه فقیه شیخ موسی کاشف الغطاء در کتاب "منية الراغب في شرح بلغة الطالب"، (باب الصلاة وما يتعلق بها، المقصد التاسع: في الأوقات المقدره اليومية فرائض أو نوافل، المبحث الأول: في بيان الأوقات للفرائض ونوافلها) آورده اند: و تتأكد الفضيلة في الشفع والوتر و خصوصاً بعد الفجر، و لو عد ذلك وقتاً فضيلياً لها لم يكن بعيداً من النظر في الاخبار، و ما ورد من أن في الليل ساعة لا يصلي ويدعو الله فيها الا استجاب له؛ كل ليلة؛ و انها هي اذا مضى نصف الليل الى الثلث الباقي؛ فلا منافاة فيها، و لا حاجة الى التمثل فيها بجمل الساعة على الساعة وصول

كف الخضيب سمت الراس. در این عبارات علامه كاشف الغطاء ضمن بیان ارتباط ساعت استجابت دعاء با هنگام كف الخضيب، و نیز ساعت مخصوص استجابت در نیمه دوم شب؛ و مستقل بودن هر يك؛ اشاره ای هم به كلام فاضل هندی نموده؛ و ضمن رد آن مي گوید: نیازی نیست که ما ساعت استجابت اخیر در هر شب را محال دانسته؛ و بجواهیم آنرا حمل بر ساعت وصول كف الخضيب به سمت الرأس بنمائیم.

❖ علامه سيد عبد الله جزائري در كتاب التحفة السنية صفحة ۱۴۶ (مخطوط) گفته است: ووجدت في بعض أسفار المنجمين عن أبي عبد الله عليه السلام الأمر بالدعاء وطلب الحوائج من الله (تعالى) في أوقات أربعة... والرابع عند وصول كف الخضيب إلى وسط السماء. (ترجمه) از حضرت امام صادق عليه السلام: دعاء و درخواست حاجات از خداوند متعال شده است در چهار وقت امر شده است... چهارم: هنگام رسیدن كف الخضيب به وسط السماء. (علامه جزائري سپس گفته است) وهو يناسب المحكي عن بعض الحكماء الأقدمين في اختيار الساعات المسعودة للدعاء من أن الشرط الأعظم ملاحظة حال كف الخضيب. (ترجمه) و مناسب مضمون این حدیث است آنچه از حکمای پیشین در باب برگزیدن ساعات خجسته دعاء نقل شده است، که شرط اعظم در باب اختیارات دعاء؛ ملاحظه حال كف الخضيب است.

❖ علامه مجلسي رحمته الله در دیباچه ترجمه كتاب توحيد مفضل عليه السلام فقراتي را آورده که مبتنی بر عقیده "ارتباط استجابت دعاء با وقت كف الخضيب" است: (...دستهای داعیان رفعت شأن که در آستان رفیع البینانش بلند گردیده با كف الخضيب...)، و بدیهی است که شخصیتی مثل علامه مجلسي رحمته الله بدون وجود

نص وارد شده از معصوم علیه السلام؛ به چنین امری معتقد نمی‌گردد، تا در سجع انشایی خود در مقام تعبیر از دعای مستجاب آنرا با "کف الخضیب" قرین نماید.

❖ مرحوم آیت الله شیخ جعفر شوشتری در کتاب "الخصائص الحسينية" در بیان مقایسه اوصاف حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام با اوصاف آسمان آورده است:
... السماء: فيها كف الخضيب، والحسين علیه السلام له الرأس الخضيب والوجه الخضيب والبدن الخضيب ..... ولذا أثرت في استجابة الدعاء الى الله تعالى.

یعنی: اگر آسمان با داشتن يك ستاره كف دست خضاب شده (كف الخضيب) صاحب وقت استجابات دعاء شده است، حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام چند خضیب (خضاب شده) داشتند، هم سر خضاب شده؛ و هم روی خضاب گشته؛ و هم بدن خضاب گردیده با خون خویش دارد، ولذاست که در استجابات دعای به خداوند تعالی نقش دارد. علامه شوشتری با این بیان به توصیف راز استجابات دعاء در حرم و زیر گنبد حسینی علیه السلام و شرح کلام حضرت صاحب الأمر علیه السلام (السَّلَامُ عَلَى مَنْ الإِجَابَةُ تَحْتَ قُبَّتِهِ) و نقش توسل و یاد حضرتش در برآورده شدن حوایج پرداخته؛ و ارتباط استجابات دعاء با كف الخضيب را مفروض گرفته و اصل آنرا مسلم دانسته است. اگرچه بیان ایشان يك نوع استعاره و تشبیه برای تبیین موضوع فضائل حضرتش بوده؛ و در باب مبحث ستاره كف الخضيب مسطور نشده؛ و در بیان فضائل و کرامات حسینی علیه السلام است؛ ولی همین کلام ایشان در فضایل حضرتش مبتنی بر پذیرفته بودن ارتباط وقت "كف الخضيب" با موضوع استجابات دعا در نظر این عالم جلیل القدر است، که قطعاً تا مبانی آن (که در کلام خازنان وحی علیهم السلام ریشه دارد) برای ایشان معلوم و محقق نبود، این امر نیز مورد اعتقاد ایشان نمی‌بود.

❖ علامه خويي (صاحب شرح نهج البلاغه) در شرح دعاء صباح آورده است:
و گفته اند: **كف الخضيب چون به نصف النهار رسد، دعا مستجاب شود الا دعای ظالم، (لعنة الله على كل ظالم و ظالمة).**

❖ نابغه قرن اخير علامه مرحوم آقا بزرگ طهراني؛ در كتاب نفيس الذريعة في تصانيف الشيعة - ج ۲۴ ص ۷۶ ش ۳۸۷ كتاب: رسالة في النجوم، را معرفي کرده است که: از شاه فتح الله کبير ابن حبيب الله شيرازي است (از علمای شيعه مقيم هند و صاحب منصب وزارت و لقب "عضد الدولة و متوفاي ۹۹۷ در کشمير، و داراي تالیفات (الاجوبة النظام شاهية، التعليقات المنطقية) و جدّ فتح الله قاضي الشيرازي (متوفاي يه سال ۱۰۹۸ صاحب کتابهاي " الامامة " و " البديع " و رياض الابرار)، شاه فتح الله شيرازي به امر امپراطور هند تاريخ الهي را بر اساس زيچ گورکاني ابداع نمود، "رسالة النجوم" بطور اختصاصي درباره وقت كف الخضيب به تاريخ غرة محرم ۹۸۶ هـ ق تصنيف شده است: أول آن: پس از حمد الهي: أما بعد، پوشيده نمايد که **این رساله ایست در بیان قواعد استخراج وقت رسیدن كف الخضيب به تقاطع اعلای مدار یا نصف النهار هر بلد که خواهند....** اهتمام عالمان بزرگي چون "شاه فتح الله کبير شيرازي" به موضوع كف الخضيب؛ و تصنيف کتاب مستقلي در اين باره؛ با شرح جزئیات آن؛ نشانه اهميت و اصالت داشتن اين مبحث در منابع کلام خازنان وحي ﷺ است.

❖ علامه مرحوم آقا بزرگ طهراني در الذريعة ج ۲۴ ص ۶۷ ش ۳۵۵ کتابي بنام "حلّ التقيوم" (تأليف يکي از علمای شيعه) را معرفي کرده است، که نسخه خطي آن در نجف اشرف نزد سيد آقا شوشتری بوده، و تاريخ کتابت آن (۱۲۶۰)

است. و این کتاب غیر از چهار کتاب دیگری است به همین نام و همین موضوع که در الذریعة آنها را معرفی کرده، آخر آن کتاب این جمله است: **کما کان کف الخضیب فی وسط السماء یتجاب حینئذ الدعاء (ترجمه) هرگاه کف الخضیب در وسط السماء بود؛ در این هنگام است که دعاء مستجاب می شود.**

❖ فقیه اصولی و حکیم نامدار مرحوم آیت الله حاج شیخ محمد حسین اصفهانی (کمپانی) در دیوان فارسی خود در مرثیه جناب قاسم بن الحسن اینطور سروده است:

از خون سر رنگین شد دست داماد = **کف الخضیب است** این یا پنجه حور
در این بیت جناس شعری بکار برده و دست خضاب شده با خون جناب قاسم
را با ستاره کف الخضیب آسمانی قرین و تشبیه نموده است.

❖ علامه حسن زاده آملی نقل می کند: کف الخضیب از جمله کواکب ثابتہ است از قدر سیوم ... و میان منجمان **مشهور آنست که چون این کوکب بر دائره نصف النهار می رسد دعای آنوقت مستجاب می شود** لذا حکیم ریاضی رصدی مولوی ابو القاسم غلامحسین بن مولی فتح محمد کربلائی جینوری صاحب زیچ جامع بهادری (که نام شریفش در جزو ۴۲ اعیان الشیعه ص ۲۴۰ آمده است) در باب بیست و سوم مقالت سوم آن زیچ (ص ۸۸ ط ۱) در معرفت ساعات بلوغ کف الخضیب بر دائره نصف النهار ضابطه و چند جدول بتفصیل ذکر نموده است. و این کمترین (علامه آملی) چند سالی که با استخراج تقویم، تضحیح عمر کرده است این امر را نیز محسوب می داشت و در ستونی می نگاشت.

❖ زینت المجالس (مجدی: مجد الدین حسینی)، جزو هشتم فصل سوم؛ در بین

دعاهای مستجاب نقل کرده است: یعقوب بن اسحق الکندي در رساله اي که مقصور بر دعواتست آورده که: هرگاه ماه با عطارد در کف الخضيب قران کنند در بیست و یکدرجه از حمل محل استجابت بود چه این ساعت به صلاح نفس و عفت تن تعلقی تمام دارد و اگر آفتاب با عطارد در کف الخضيب قران کنند هر دعایی که از برای توانگری کنند مستجابست.

❖ اشاره خواجه حافظ شیرازی به "کف الخضيب" در این غزل:

محو درستی عهد از جهان سست نهاد ❁ که این عجوز عروس هزار دامادست
در بعض نسخ دیوان حافظ (به روایت سودی) مصرع اول اینطور واقع شده:
«مرو بکف خضيب فلک زره زنهار» ❁ که این عجوز عروس هزار دامادست
علامه سودي بوسنوی در شرح (ترکی) معروف خود بر دیوان حافظ؛ جلد اول؛
غزلیات؛ آورده است: و له فی حرف التاء رحم الله روحه: در معنای مصرع اول
بعض گفته‌اند: از دنیای فانی بقا طلب مکن، باید گفت صاحب این تعبیر به
مقصود واقعی شعر واصل نبوده است. رد شمعی (شارح ترکی دیوان حافظ؛
معاصر سودی) در بعض نسخ مصرع اول اینطور واقع شده: «مرو بکف
خضيب فلک زره زنهار» دو ستاره مشهور هست که یکی را کف الخضيب و
دیگری را کف الجده گویند. .... پس کف الخضيب ستاره‌ایست که هر وقت با
خورشید در وقت استوا در يك برج و در یکدرجه جمع شود آن موقع هر دعایی
که بکنند به امر خداوند متعال مقبول واقع می شود یعنی مستجاب می گردد.

❁ مقصود حافظ در این بیت (مرو بکف خضيب...) این است که: از مسیر
معنوی بیرون نرو و به دنیا مشغول نشو و برای تحصیل امور دنیوی به ساعت
کف الخضيب مراجعه مکن. ضمناً حافظ در این بیت به قواعد تنجیم که

درباره مزاج و طبع ستاره کف الخضیب است نیز اشاره کرده است، که منجمین آنرا بر مزاج و طبع زحل (و به نقلی مریخ) و سیاره سعد اصغر (زهرة) می دانند، حافظ سراغ دنیا رفتن را به کف الخضیب تشبیه کرده چون امور دنیوی به زهره مربوط بوده؛ و چون مزاج کف الخضیب زحل و مریخ نیز هست؛ با مزاج دو کوكب متضاد داشتن؛ به مانند دنیا؛ اگرچه نمایش مطلوب مطابق مزاج زهره را دارد؛ اما درونش گرفتاریهایی ناشی از مزاج زحل یا مریخ است، ولذا دنیا را به مزاج ستاره کف الخضیب به مانند عروس هزار داماد تشبیه کرده است، البته در تشبیه از جهتی می باشد، نه از همه جهات، ولذا این تشبیه حافظ به معنی زیر سؤال بردن احکام کف الخضیب در استجابت دعاء و منافاتی با احکام مسعود او ندارد، صرفاً وجه شبیهی است بین دنیا و ستاره کف الخضیب؛ که دو جهتی است؛ هم زهره است هم زحل؛ دنیا نیز نمای زهره ای و لوازم زحلی یا مریخی دارد، فلذا گفته: زنهار مرو بکف خضیب فلك...

❖ در ادبیات و فرهنگ اسلامی اهل ایمان در ایران؛ ستاره کف الخضیب به "مرغ آمین" از قدیم شهرت داشته است؛ و آن را فرشته ای به مانند مرغی مثل می زنند که در آسمان در حرکت و گذر از بالای سر شهرها و مردمان است، و همواره آمین می گوید، و هر دعایی به آمینش برسد مستجاب می شود. و این تمثیل اشاره دارد به حرکت ستاره کف الخضیب در آسمان که روزانه حول ستاره قطبی در آسمان هر محل در دوران است (شرح حرکت آن در قسمت ستاره شناسی کف الخضیب خواهد آمد)؛ از جمله علامه دهخدا در لغتنامه اش آورده است: "مرغ آمین در اصطلاح منجمان ستاره کف الخضیب، زیرا که نزد منجمان مقرر است که هر کس که وقت طلوع کف الخضیب دعا کند

مستجاب شود. (از غیاث) (از آندراج). در اعتقاد عامه (عموم مسلمانان ایران) فرشته ای است که در هوا پرواز کند و همیشه آمین گوید و هر دعایی که به آمینش رسد مستجاب شود.

توضیح: البته اینجا نقل دهخدا از منابع ادبیاتی دیگر (از غیاث، از آندراج) است که مؤلف این را از قبیل احکام طلوع منازل و نجوم تصور کرده و به جای وسط السماء بودن کف الخضیب، به اشتباه طلوع آن را ذکر نموده اند در هر صورت این نقل قول از منابعی که به جنبه ادبیات عامیانه موضوع پرداخته اند بوده؛ نه تحقیق در منابع معتبر دینی و منابع تخصصی نجومی، چه اینکه از بدیهیات نجومی است که حکم استجاب دعا به وسط السماء بودن ستاره کف الخضیب مرتبط است نه طلوع آن، و در فصل ستاره شناسی ستاره حاجت یاب (کف الخضیب) به تفصیل بیان می کنیم که در بلاد شمالی (از جنوب ایران تا قطب) کف الخضیب هیچگاه طلوع و غروب ندارد. و آنچه در این منابع ادبی و لغوی در توصیف آمین گفتن آن نیز نوشته اند "هر دعایی که به آمینش رسد مستجاب شود" (به این معنی که) "اگر مرغ آمین گوی از بالای سر دعا کننده بگذرد دعایش به آمین آن مرغ برسد مستجاب و برآورده شود" و این عقیده خود اشاره بر بالای سر بودن مرغ آمین و وسط السماء بودن نشانه فلکی استجاب دعا (ستاره کف الخضیب) است نه طلوع که از افق باشد.

همچنین دهخدا در کتاب امثال و حکم می آورد: "(مرغ آمین) در عقاید عامه (مسلمانان ایران) این است که گاهی در حین دعا و یا نفرین مرغی به نام مرغ آمین در پرواز باشد و سبب برآمدن و مستجاب شدن آن نفرین یا آفرین گردد." و مشابه این توصیف در فرهنگ معین نیز آمده است.

این تعابیر و امثال حاکی از تأثیر تعالیم مکتب وحی بر ایرانیان مؤمن و به خاطر شدت اعتقادشان به وقت کف الخضیب بوده است که، ستاره کف الخضیب را "آمین" نیز می‌نامیده‌اند و معتقد بوده‌اند به هنگام وقت کف الخضیب دعا مستجاب می‌شود، و "آمین" از اسم‌های (خداوند) باری تعالی نیز هست، و معنای این واژه چنین است: اللَّهُمَّ اسْتَجِبْ (خداوند! مستجاب فرما).

و نیز در کلمات و پندهای اسلامی ایرانیان است که می‌گفته‌اند: بال‌گشاده مرغ آمین که حامی رنجوران است؛ همه بام‌ها را می‌پوشاند. استعاره از اینکه این وقت استجابت دعا که از رحمت الهی است؛ شامل همه نیازمندان و رنجوران است، و سبب اجابت دعای آنها و باز شدن درب رحمت و رفع گرفتاری آنها می‌شود.

ضرب‌المثل معروف "مرغ آمین در راه بودن" نیز برگرفته از تعالیم مکتب وحی در ارتباط کف الخضیب با استجابت دعا است، چنانچه با امیدواری می‌گویند: مرغ آمین در راه است، و یا مثل مشهور است که می‌گویند: "دعا کرد و مرغ آمین در راه بود و آمین گفت، دعایش مستجاب شد؛" در معنای این فقره؛ دهخدا در لغتنامه اش بیان نموده است: "مرغ آمین در راه بودن؛ نظیر اختر گذشتن است".

توضیح: اختر گذشتن در اصطلاح نجومی به معنی عبور ستاره از نصف النهار است، که در اینجا عبور ستاره کف الخضیب از نصف النهار (وسط السماء) هر محل است، و قبلاً از منابع ادبی بیان شد که مرغ آمین در ادبیات ایران اسلامی نام دیگر ستاره کف الخضیب می‌باشد، این وقت استجابت دعاء عمومی است و

برای همه اهل يك محل یکسان است، معنای خاص دیگر اختر گذشتن نیز مربوط به تنجیم طالع تولد است، مثلاً وقتی که کوکب خاص طالع تولد فردی از درجه طالعش در بروج عبور کند در آن وقت است که او خواهشی کند برآورده شود؛ ولیکن این وقت برای هر کسی تفاوت دارد.

🌸 در فرهنگ ایران اسلامی معروف است که اگر کسی نیازی داشته باشد و آن را بیان بکند **و همان دم، مرغ آمین نیز از فراز سر او بگذرد؛** نیاز و دعاهاى او برآورده می‌شود. "فراز سر" همان نصف النهار و وسط السماء می باشد. که برگرفته از تعالیم مکتب وحی در استجاب دعا در وقت کف الخضیب وسط السماء می باشد.

🌸 در اشعار شاعران مسلمان نیز مرغ آمین به تأثیر از تعالیم مکتب وحی در موضوع استجاب دعا آمده است که دهخدا برخی را نقل نموده است:

حسن رفیع

گلشن عاشق دعاگوارا ❀ بلبلی به ز مرغ آمین نیست

مولانا بهشتی

دعای ما به اجابت نمی شود نزدیک ❀ کشیده زلف تو در دام مرغ آمین را

🌸 رواج این ضرب المثلهای و عقیده به آن در فرهنگ علوی ایران اسلامی، نشان از اعتقاد علماء صاحب تأثیر در فرهنگ اسلامی ایران به وقت کف الخضیب دارد که در طی قرنهای با تعلیم و تبلیغ آن، وقت کف الخضیب را به صورت يك ضرب المثل برای دعای مستجاب در میان مردم مطرح نموده اند؛ طوری که این ضرب المثلهای و کلمات حکمت آمیز در فرهنگ فارس زبانها چنان نهادینه شده

است که افراد غیر مطلع از مبانی وقت کف الخضیب نیز همچنان آن را استفاده می کنند، و با این ضرب المثلها اعتقاد به وقتی خاص که در آن دعا مستجاب است در عموم مسلمانان ایران توسط علماء مذهب اهل بیت علیهم السلام آموزش داده شده است.

❖ این فصل را به نقل شمه ای از استعارات ادبی شعرای مسلمان در آثار منظومشان (که متأثر از آموخته های دینی شان بوده؛ و به "کف الخضیب مرتبط است) خاتمه می دهیم، و فضای کلام را با آنها تلطیف می نمایم:

جمال الدین اصفهانی

چرخ از کف الخضیب، انگشت حیرت بر دهان ❀ پیش آن رخسار و آن دندان شیرین آورد

کمال الدین اسماعیل اصفهانی

شهاب دشنه و کف الخضیب پنجه او ❀ بریشم او مه نو، کاسه از قمر دیدم
از دو پیکر طالع رأسش مقابل با ذنب ❀ منزلش کف الخضیب اما قرانش با قمر

مسعود سعد سلمان

کف الخضیب گردون از گنج مشتری ❀ کرده همه سعادت بر تاج تو نثار
کف الخضیب گردون گردد بزخم سخت ❀ بر زخم سخت بازوی خنجرگذار ملک .
دوشم شبی گذشت چه گویم چگونه بود؟ ❀ همچون نیاز تیره و همچون امل طویل
کف الخضیب داشت فلک ورنه گفتمی ❀ بر سوک مهر جامه فروزد مگر به نیل
بر استقامت حال تو بر بسیط زمین ❀ بر آسمان کف الخضیب کرده دعا

حکیم الهی قمشهای (در وصف شب عاشورا)

ای فلک امشب شب عاشور ماست ❀ خواب مکن گر به دلت شور ماست
شب نه، که آرایش روز الست ❀ ساقی محفل زمی عشق مست

شب نه، که معراج گه مصطفی * ليله ي اسراي سپاه وفا
شب نه، که در دهر بهین روز عشق * روز ازل را ز ابد سوز عشق
شب نه، که آرایش صبح وصال * معرکه ي عشق سپاه جلال
شب نه، که آشوب دو عالم در او * جلوه گه آدم و خاتم در او
شب نه، که صبح ازل از اهتر از * مشتري و زهره ي او دلنواز
شب عجبا، روز قیامت ز شور * انجم او مظهر الله و نور
چرخ به حیرت که چو غوغاستي * شام و یا محشر کبراستي
مهر ز بي مهري اگر خواب کرد * چرخ نکو طالع مهتاب کرد
زهره به وجد است و نشاط و سرور * خنده زند خوش به جهان غرور
مشتري امشب طلب دل کند * منطقه ي لعل حمایل کند
چشم عطارد نگران است و باز * تا نگرد بر رخ ماه حجاز
دیده ي مریخ و زحل زهره وار * شد متحیر به رخ آن نگار
جلوه آن شاهد ملك ابد * رعشه در افکنده به قلب الاسد
عشق فکند از سر اکلیل تاج * شوق گرفت از دل جوزا خراج
رونق صد جبهه و **کف الخضیب** * مي برد از پرتوي آن دلفریب
حسن رخش جلوه ي پروین برد * بلکه ز مه رونق و تمکین برد

پژوهشگرده ها و آموزشگرده هاهى بنىاد حىات اعلى

علوم معرفت الهى - علوم زبان وحى - علوم كلام وحى

علوم تلاوت كلام وحى - علوم كلام خازنان وحى - علوم فقه آئين الهى

علوم تقويم نجوم تخم - علوم طب جامع - علوم پاكزىستى

آموزش برتر (اعلى) - علوم برتر (اعلى) - علوم توانمندى بانسروى الهى

علوم عمارت برتر - علوم انساب و تبارشناسى - رساله هاهى حىات اعلى

طرح و برنامہ ريزمى پژوهشى و مديريت و اشرف اعلى

دار المعارف الإلهية

۱۴۳۵

www.Aelaa.net

tanjim@aelaa.net

aelaa.net@gmail.com

والحمد لله رب العالمين